

Psichiatras L.Slušnys: „80 proc. atsakomybės už patyčias mokykloje – tėvams“

Pokalbį apie patyčių kultūrą mokyklose ir šeimos įtaką šiam procesui su vaikais, paaugliais ir suaugusiais dirbantis psichiatras Linas Slušnys pradeda atsidusdamas – tai labai sunki ir ilga tema. Tačiau viena, pasak specialisto, yra aišku – didžiąją dalį atsakomybės už patyčių kultūrą mokyklose turi prisiimti tėvai. „Visiškai nesutinku su dažnu teiginiu, kad šių dienų vaikai yra žiaurūs“, – tikina L. Slušnys.

Pagarbos šeimoje stoka. Niekam nekyla klausimas dėl to, kad tėvai vaikui yra brangiausi ir artimiausi žmonės, su kuriais jis praleidžia daugiausia laiko. Natūralu, kad būtent iš jų jis mokosi bendravimo su aplinka kultūros, būdų, kaip pasiekti savo tikslų. Apie patyčių kultūrą mokykloje kalbama daug, į tai atkreipia dėmesį ir mokytojai, ir tėvai. Tačiau, psichiatro L.Slušnio teigimu, būtent pastarieji visų pirma turėtų atsigręžti į save. „Negalime čia įvardinti konkrečios statistikos, bet aš sakyčiau, kad atsakomybė tėvams už patyčias mokykloje tenka kokiu 80 proc. ir tik 20 proc. vaikams“, – savo nuomonę dėstė specialistas.

Kaip vieną iš pagrindinių aspektų, kuris nulemia vaiko elgesį tiek mokykloje, tiek kitoje viešojoje aplinkoje, psichiatras L.Slušnys įvardijo tėvų tarpusavio santykius, problemų sprendimo metodus. „Aš galiu pasakyti, kad Lietuvoje, net ir labai inteligentiškose šeimose, suaugusieji vienas kitam sukuria tokias patyčias... O tada nereikia stebėtis, kad tokį elgesį vaikai perkelia ir į savo klasę ar kokią kitą erdvę“, – kalbėjo pašnekovas. Aš sakyčiau, kad atsakomybė tėvams už patyčias mokykloje tenka kokiu 80 proc. ir tik 20 proc. vaikams. Kitas labai svarbus dalykas, kas nulemia ir agresyvesnį vaiko santykį su aplinka, L.Slušnio teigimu, yra pagarbos ir diskusijos namuose stoka. „Ko gero, visada egzistavo ir egzistuos šeimos ir poros, kurios negerbia vienas kito. Aš nekalbu apie pyktį, kas dažnai yra painiojama. Nėra namų be dūmų, ir aš nesiekiu visko idealizuoti. Šeimose barnių yra ir bus. Klausimas yra tas, kaip mes elgiamės su tuo žmogumi, kai nesutariame, kaip mokame atleisti“, – į ką reikia kreipti dėmesį, vardijo psichiatras. „Namuose, kur nėra dialogo ir diskusijos, kur vienas iš tėvų naudojasi griežta „veto“ teise ir leidžia sau kitam sakyti „pasakiau ir viskas“ arba „bus taip ir ne kitaip“, šeimoje, kur kažkokiais, nebūtinai tiesioginiais, pasakymais „tu kvailas“ parodoma, kad kito nuomonė yra nesvarbi, vaikas pamato, kad galima priimti sprendimus ir spręsti situacijas be bendravimo, be pokalbio. Visa tai vaikas, aišku, atsitempia į mokyklą, o joje vėliau ir stebimasi – iš kur gi tas vaikas taip išmoko bendrauti, kodėl jis toks agresyvus. O jis paprasčiausiai tai mato namuose“, – vaikų ir tėvų elgesio paraleles aiškino L.Slušnys. Vaikai nėra žiauresni nei anksčiau. Kalbant apie patyčių kultūrą, neretai išgirstamos frazės „dabar kitokie vaikai“, „vaikai dabar yra žiaurūs“ ar „dėl visko kaltos technologijos“, L.Slušnys teigė drąsiai galintis su tuo nesutikti. „Niekada nepasakyčiau, kad šių dienų vaikai yra blogesni ar žiauresni. Kai aš lyginu, pavyzdžiui, su savo karta, galiu pasakyti, kad užaugau kur kas blogesnėje aplinkoje. Galiu pasakyti net tiek, kad ir pats buvau žiauresnis nei dabartiniai vaikai“, – atviravo psichiatras. „Mano laikais susimušti mokykloje buvo ne tik įprasta, bet, sakyčiau, net garbės reikalas. Jei nekilnodavai kojų, tai būdavai kvailio vietoje. Taigi palyginti su tuo, dabartiniams vaikams neturiu beveik jokių pretenzijų“, – dėstė L.Slušnys.

Aišku, pasak jo, 20 proc. patyčių kultūros vis dėlto galima priskirti ir jų atsakomybei, tačiau tai, psichiatro teigimu, dėl kitų priežasčių. „Priskiriu tai šiek tiek ir vaikams, bet tik dėl nesugebėjimo, nežinojimo, nemokėjimo, kaip spręsti tam tikras aštresnes situacijas. Bet tai, kad jie nemoka, juk yra visiškai normalu. Juk būtent tai jie ir daro – mokosi“, – tikino specialistas. Išaugo tolerancija Tiesioginio smurto – muštynių – anot L. Slušnio, mokyklose sumažėjo, tačiau lietuviai yra pernelyg tolerantiški žodiniam smurtui. „Fizinis smurtas mokyklose nėra toleruojamas, tačiau taip atsirado terpė žodiniam smurtui. Ir galiu pasakyti, kad mūsų tolerancijos kartelė žodiniam smurtui yra labai

aukšta. Mano kartos žmonėms tai iš viso atrodo niekis, nes jie lygina su tuo, kas buvo mūsų mokyklose. Galvojama „o, tai čia tik žodis“, – mintimis dalijosi L.Slušnys. Galiu pasakyti, kad mūsų tolerancijos kartelė žodiniam smurtui yra labai aukšta. Vis dėlto jis atkreipė dėmesį į tai, kad žodinis smurtas – lygiai toks pats, kaip ir fizinis, ir taip pat gali palikti padarinių. „Pamirštame, kad žodis – yra tas pats laužtuvas, tik suvyniotas į popierėlį“, – pridūrė psichiatras. Taisyklės – turi būti Sakydamas, kad šeimoje turi būti pagarba ir supratimas, L.Slušnys priduria neturintis omenyje visiškos palaidos balos – ką nori, tą darai. „Taisyklės šeimoje turi būti. Nesu tas, kuris visiškai nepateisina aukštesnio tono. Tačiau turime prisiminti vieną dalyką, kad sukurtos taisyklės turi galioti visiems“, – pabrėžė psichiatras. Pašnekovas pabrėžė, kad norėdami išmokyti vaiką gerbti kitą žmogų ir duotą pažadą, turime ir patys tai daryti. Tėvų pažadai vaikui negali būti antrarūšiai ir pasiteisinimai, kad aš dirbu, o tu ne – čia netinka. Taip sudaromas įspūdis, kad vaikui duotas pažadas – menkesnis. „Toku būdu ne tik rodome vaikui, kad mumis negalima pasitikėti, kad tie pažadai nieko verti. Bet ir tai, kad taisyklės galima laužyti. Vėliau jis pradeda tai taikyti ir pats, ir ne tik pažadų atveju“, – aiškino L.Slušnys.

Suprantama, kad iš tiesų gali visko nutikti. Pažado ištesėti gali nepavykti dėl tikrai pateisinamų priežasčių, tada L.Slušnys patarė kitaip ir reaguoti. „Nesakyti vaikui, kad aš juk dirbu, nespėju, o tu ne. O paaiškinti, kodėl nepavyko, ir patikinti, kad pažadas bus ištesėtas kitą dieną“, – vieną iš galimų sprendimų siūlė psichiatras. Lygiai taip pat, pasak pašnekovo, ir su emocijų valdymu. „Vaikai iš tiesų paaiškinimus ir pokalbius priima labai gerai. Jei grįžote iš darbo suirzęs, vaikas pašaukė, o jus nesusivaldėte ir pakėlėte toną, nereikėtų galvoti „na, netyčia, bet nieko tokio“. Po kelių minučių, supratę, kad tai nebuvo vaiko kaltė, prieikite prie jo ir paaiškinkite. Vaikai iš tiesų yra supratingi“, – sakė pašnekovas.

Jeį jūšų vaikas patyčių objektas ar iniciatorius. Neretai turbūt būna taip, kad tėvai nė nenučiuokia, kad jų vaikas – patyčių iniciatorius. Vaikai, iš kurių tyčiojasi, neretai pasisako, tačiau būna ir taip, kad apie vaiko išgyvenimus tėvai sužino ne iš jo paties. Kas tada? Neretai turbūt būna taip, kad tėvai nė nenučiuokia, kad jų vaikas – patyčių iniciatorius. L.Slušnys tikina, kad nepriklausomai nuo to, kuriame vaidmenyje yra vaikas, elgtis reikėtų panašiai. Visų pirma, reikėtų suprasti, kad efektyviausia problemą spręsti ne vieniems, o kompleksiskai – į tai turi įsitraukti ir mokytoja, ir visi mokiniai, ir netgi visi tėvai. Psichiatras atviravo turėjęs puikiausią pavyzdį – savo paties vaiką, kuris, deja, ne visada sulaikydavo liežuvį už dantų. „Mokytoja iš tiesų labai profesionaliai sprendė šitą situaciją. Visų pirma, neįvardinant vardų ši problema buvo aptarta klasės susirinkime. Tėvai paraginti pakalbėti su mokiniais namuose, kad, visų pirma, jie išvis nereaguotų į tai ir nekreiptų dėmesio. O antra, kad jei jau kas įvyksta, nepradėtų aiškintis patys, o iš karto praneštų mokytojai. Aš galiu labai drąsiai pasakyti, kad tai pasiteisino. Po dviejų savaičių viskas susitvarkė, pats buvau mokykloje ir klausiau mokytojos. Tai yra rezultatas to, kai mokytojas ne sako vaikams „kaip jūs čia elgiatės, per jus man tėvai vaikšto į mokyklą“, o imasi kartu spręsti problemą“, – asmeninį pavyzdį pasakojo L.Slušnys. Būdas užkirsti tam kelią, kaip minėjau, visiems – kitiems vaikams, tėvams, mokytojui, veikti vieningai. Ar vaikas yra patyčių objektas, ar tas, kuris tyčiojasi – visų pirma reikia tėvams su juo kalbėti. Jei turime situaciją, kai vaikas yra patyčių „organizatorius“, neretai tai signalizuoja apie dėmesio stoką. „Dažnai tokiais atvejais mes turime klasės „klounus“. Tam, kad įsitvirtintų dėmesio cente, vaikas pradeda daryti visokius įspūdingus virąžus. Būdas užkirsti tam kelią, kaip minėjau, visiems – kitiems vaikams, tėvams, mokytojui, veikti vieningai. Jeigu mes tai numetame vienam tėvui ar mokytojai – rezultato nebus. Sakykime, namie jį drausmina, o mokykloje elgiasi švelniau, arba atvirksčiai, tai gali sukelti tik dar didesnę vaiko pyktį. Tačiau, aišku, svarbiausia, kad tokiu atveju apie netinkamą elgesį itin aiškiai kalbėtų tėvai. Jie turi įvardinti,

kas yra netinkamas elgesys. Tokiu atveju, negalime sakyti – šaunuolis, kad giniesi, jei tave stumia ir tu stumk. Turime suvokti, kad pyktis gimdo pyktį, smurtas – smurtą, o patyčios – patyčias“, – aiškino specialistas.

Esant situacijai, kai patyčių objektas jūsų vaikas, reikėtų elgtis panašiai – kalbėtis ir problemą spręsti. „Aišku, paaugliai dažnai labai nenori, kad tėvai eitų į mokyklą. Visų pirma, reikia išsiaiškinti, kas ir kaip nutiko, kur yra pati problema. Tada reikia paaiškinti vaikui, kad problema vis tiek turi būti išspręsta. Arba jis pats imasi veiksmų – kalba, arba imsitės jūs. Kalbėti reikėtų ir su tuo vaiku, kuris tyčiojasi iš vaiko, ir su jo tėvais. Argumentuojant, kad tai abiejų problema. Juk toli tais neis, jei vaikai susimuš ar dar kas nutiks, bus blogai ir vieniems, ir kitiems“, – dėstė L.Slušnys.

Kreiptis jau nesigėdija. Anksčiau kreiptis į psichologus ar psichiatrus dėl vaikų auklėjimo ar kitų panašių problemų žmonės vengdavo – tai buvo traktuojama prastos tėvystės ženklu. Tačiau dabar, pasak L.Slušnio, visuomenė jau keičiasi. „Tai esame įpratę, kad kai kraujuojame fiziškai, einame pas medikus, bet jei kraujuoja viduje – kenčiame. Tačiau dabar žmonių, norinčių pasikonsultuoti vienais ar kitais klausimais, tikrai nėra mažai. Kartais kreipiasi į mane, o aš turiu nuvilti, nes kaip psichiatras neturiu ką pasakyti, o psichologas nesu. Tada žmonės tiesiog pasako, kad eilės labai didelės, o problemą nori spręsti dabar – nenori laukti kelių mėnesių“, – kalbėjo L.Slušnys, užsimindamas, kad galbūt reikėtų gerinti tokios pagalbos prieinamumą. Nes žmonės, pasak pašnekovo, ypač jaunesni, jau dažniau supranta, kad pagalbos ieškoti tokiais atvejais – jokia gėda.

Straipsnis paimtas iš: <http://www.15min.lt/naujiena/aktualu/svietimas/psichiatras-l-slusnys-80-proc-atsakomybes-uz-patycias-mokykloje-tevams-233-685063>